

Андрэй АЛЕКСАНДРОВІЧ

ПАД ЗНАКАМ БАРАЦЬБЫ І РОСТУ

Пяць год таму назад, 23 красавіка 1932 года была апублікавана пастанова ЦК ВКП(б) аб перабудове літаратурна-мастацкіх арганізацый. Гэтай гістарычнай пастановай быў пакладзены **новы этап** барацьбы і росту мастацкай літаратуры народаў СССР.

З усёй чоткасцю Цэнтральны Камітэт ВКП(б) у сваёй пастанове аданіў становішча літаратурнага фронту і вызначыў далейшыя шляхі ідэйнага і творчага росту савецкай мастацкай літаратуры.

У пастанове ЦК ВКП(б) запісана:

"У цяперашні час, калі паспелі ўжо вырасці кадры пролетарскай літаратуры і мастацтва, высунуліся новыя пісьменнікі з заводаў, фабрык, калгасаў, рамкі існуючых пролетарскіх літаратурна-мастацкіх арганізацый (ВОАПП, РАПП, РАМП і інш.) становяцца ўжо вузкімі і тармозяць сур'ёзны размах мастацкай творчасці. Гэтая абставіна стварае небяспеку ператварэння гэтых арганізацый са сродку найбольшай мабілізацыі савецкіх пісьменнікаў і мастакоў вакол задач соцыялістычнага будаўніцтва ў сродак культывіравання гурткавай замкнутасці, адрыву ад палітычных задач сучаснасці і ад значных груп пісьменнікаў і мастакоў, спачуваючых соцыялістычнаму будаўніцтву".

Цэнтральны Камітэт ВКП(б), указаўшы на новую арганізацыйную форму пісьменніцкага аб'яднання, стварыў усе неабходныя ўмовы для ператварэння літаратурных арганізацый у сродак найбольшага мабілізацыі літаратурных сіл для ўдзелу ў сацыялістычным будаўніцтве.

Рост новых літаратурных кадраў, рост мастацкай літаратуры не бачылі асацыяцыі пролетарскіх пісьменнікаў (РАПП, Бел АПП і інш.), якія, адарваўшыся ад палітычных задач сучаснасці, пакрыліся павуціннем беспрынцыпнай групаўшчыны і замест пастаноўкі палітычна-выхаваўчай работы сярод пісьменнікаў займаліся адміністраваннем, наклеиваннем рознастайных ярлыкоў.

Пастановай ЦК ВКП(б) асацыяцыі пролетарскіх пісьменнікаў ліквідаваны. Створаны адзіны Саюз савецкіх пісьменнікаў СССР, створаны ўсе ўмовы для якаснага і колькаснага росту творчых сіл савецкай літаратуры.

Як выконваецца гістарычная пастанова ЦК ВКП(б) аб перабудове літаратурна-мастацкіх арганізацый?

Вялікая работа па перабудове пісьменніцкай арганізацыі, якая прароблена нашай партыяй, дала свае плённыя вынікі ў справе аб'яднання пісьменніцкіх сіл краіны. Ідэйна-палітычнае адзінства савецкіх пісьменнікаў, іх згуртаванне вакол партыі і савецкай улады, іх адданасць сацыялістычнай радзіме знайшлі сваё выражэнне ў росце савецкай літаратуры, у вылучэнні і росце новых літаратурных кадраў.

Вялікую ролю ў гэтай справе адыграў Усесаюзны з'езд пісьменнікаў, які быў падзеяй вялікага палітычнага значэння

як у Савецкім Саюзе, так і за рэвалюцыяй. З'езд пісьменнікаў быў своеасаблівай ініцыятывай, аднаго з пераходных перыядаў у гісторыі літаратуры СССР, росту сацыяльна-культурнага свядомасці на аснове рашучага барацьбы супроць гурткавай змаганасці, супроць групаўшчыны, барацьбы за шчыльную сувязь з рэчаіснасцю, за палітычную насычанасць твораў, за мастацкую творчасць, як магутную зброю ў руках партыі і рабочага класа ў пабудове сацыялізма. З гэтых правільных партыйных пазіцый барацьбы за далейшы рост савецкай літаратуры і культуры тады спрабавалі скіраваць на пазіцыі буржуазнай літаратуры і культуры народу - Бухарын і Радэк. Але з'езд партыі і сацыялістычна-рэвалюцыйнага ўрадаўнага апарату ўраду рушнікаў.

Пастанова ЦК ВКП(б), усесаюзны з'езд, сістэматычная і плыўная праца партыі, змяшчана арганізатарская і кіруючая работа А.М.Горкага - былі магутным творчым стимулам для перадавых пісьменнікаў. У гэтыя гады савецкая літаратура ўзбагацілася романами і іншымі творамі, якія сталі любімымі чытаніямі савецкага народу.

Апошні перыяд у гісторыі ідэйнага і творчага росту беларускай савецкай літаратуры, як аднаго з атрада мастацкай літаратуры СССР.

Беларуская савецкая літаратура мае нямала дасягненняў у сваім актыве. Не будзем пералічваць імёны аўтараў і іх творы, каб сцвярджаць іх аўтарытэты і факт росту. Аб гэтым мы гаварылі не адзін раз. Пospехі нашы бяспрэчныя. Яны абумоўлены перамогай сацыялізма, трыумфам ленінска-сталінскай нацыянальнай

палітыкі. У жорсткай класавай барацьбе супроць трацкістаў, правых (якія часта прыкрываліся фальшыва-нацыянальным сцягам), супроць нацдэмаў — мастацкі рос і ідэйна загартоўваўся атрад беларускай савецкай літаратуры.

Аднак, ці можам мы сцвярджаць, што намі выкананы ўказанні ЦК ВКП(б), з усёй яснасцю запісаных у гістарычнай пастанове?

На шляху бяспрэчнага росту былі ў многіх пісьменнікаў і творчыя няўдачы, ідэалагічныя прарывы. Праўленнем ССПБ своечасова яны не ўскрываліся, не крытыкаваліся, што прыводзіла да заспакоенасці, да благадушнасці.

Элементы зазнайства, захаплення поспехамі нашай літаратуры, адсутнасць крытыкі і самакрытыкі, адсутнасць сур'ёзнай работы па большэвіцкаму выхаванню пісьменнікаў прывялі — і ў першую чаргу пісьменнікаў-комуністаў да палітычнай слепаты. Гэта спрабавалі выкарыстаць ворагі народу ў сваіх контррэвалюцыйных інтэрвенцыйных мэтах (Жылуновіч, Зарэцкі, Дунец і інш.). Пралезшы ў рады савецкіх пісьменнікаў, двурушніцкі прыкрываюцца савецкай фразеалогіяй, вялі яны сваю шкодніцкую работу, накіраваную на адрыв Савецкай Беларусі ад вялікага СССР, прагнучы прадаць шчаслівы беларускі народ у рабства фашызму.

Асноўныя сілы беларускай савецкай літаратуры сваёй творчасцю давялі, што яны да канца адданы справе камуністычнай партыі, справе камунізма. Але праўленне ССП БССР разам з перадавымі пісьменнікамі павінна неадкладна перабудаваць

сваю работу так, каб паставіць па-сур"ёзнаму справу большэ-віцкага выхавання пісьменнікаў, наладзіць сістэматычную вучобу па аўладанню вучэннем Маркса-Энгельса-Леніна-Сталіна. Работа па ўзняццю ідэйнага ўзроўню пісьменнікаў павінна быць пастаўлена на патрэбную вышыню, яна павінна ўключаць у сабе і сталую кваліфікаваную палітычную агітацыю і прапаганду.

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР яшчэ да канца не знішчаны праявы групаўшчыны, факты гурткавай замкнутасці, зазнайства і чванства.

Перамагаць гэтыя хваробы - першачарговая задача пісьменнікаў, і яна павінна ажыццяўляцца шляхам разгортвання творчай крытыкі і самакрытыкі. Толькі гэты шлях забяспечыць знішчэнне самаўлюблёнасці, чванства, зазнайства, узніме класавую пільнасць, будзе спрыяць барацьбе за якасць работы, за майстэрства кожнага савецкага пісьменніка.

Зусім слаба разгорнута ў ССП БССР творчая самакрытыка, не аналізуецца творчая прадукцыя пісьменнікаў. Прынцыповая, смелая крытыка літаратурных твораў членаў саюза, крытыка, якая будзе выхоўваць пісьменніка, дапамагаць яму ў яго творчай рабоце, крытыка без кампліментаў, без скідкі на асабістыя ўзаемаадносіны, без захвальвання і без угроблівання - павінна заняць сваё пачэснае і перадавое месца ў саюзе пісьменнікаў. Адсутнасць такой крытыкі не спрыяла творчаму росту савецкага пісьменніка, творчай вучобе пачынаючых пісьменнікаў, стварыла глебу для падрыўнай дзейнасці класавых ворагаў.

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў у наяўнасці небяспека

адрыўу некаторай часткі пісьменнікаў ад палітычных задач сучаснасці. Некаторыя пісьменнікі, замкнуўшыся ў чатырох сценах свайго габінета, не бачаць і не ведаюць, што робіцца вакол. Пытанні, якія хваляюць беларускі народ, не знаходзяць свайго поўнага адлюстравання ў мастацкай літаратуры. У нашых газетах рэдка паўстаюць артыкулы на актуальныя палітычныя тэмы і амаль зусім не паяўляюцца кароткія апавяданні. Некаторыя пісьменнікі не ведаюць перамог Совецкай Беларусі, яе знатных людзей-ордэнаносцаў. У літаратуры мастацкага адлюстравання сёнешніх перамог Совецкай Беларусі, мастацкага партрэта станаўца мы не сустракаем. Творчыя камандыроўкі пісьменнікоў, якія да гэтага часу выдаваліся праўленнем ССР, ніколі не кантраляваліся і ва многіх выпадках былі своеасаблівай матэрыяльнай дапамогай "у дачыны перыяд".

Праўленне ССР БССР не здоліла наладзіць работу так, каб выцягнуць "вузкія месцы" літаратуры. Зусім законнае патрабаванне народу стварыць арыгінальны рэпертуар для нашых тэатраў, стварыць п'есы, лібрэта опер, сцэнарыі, у якіх высокамастацка, гістарычна-праўдзівая паказаць жахлівае жыццё беларускага народу ў мінулым, яго барацьбу над кіраўніцтвам камуністычнай партыі за свабоднае шчаслівае жыццё ў дні Кастрычніка, у часы грамадзянскай вайны, яго барацьбу за перамогу сацыялізма.

Не карыстаецца патрэбнай увагай праўлення ССР БССР справа стварэння мастацкай кнігі для дзяцей. На гэты факт пісьменніцкая маса глядзіць "з-высака", праца над стварэннем

дзвіццячай літаратуры яшчэ многімі пісьменнікамі недаацэнываецца. Паяўленне новай мастацкай кнігі для дзяцей - вельмі рэдкае з'явішча.

Пастанова ЦК ВКП(б) абавязвае Саюз савецкіх пісьменнікаў сістэматычна працаваць над вылучэннем новых літаратурных кадраў - стварэннем умоў для іх літаратурнай вучобы, аказаннем ім творчай дапамогі.

За апошнія гады ў беларускію савецкую літаратуру прышло не больш дзесятка маладых пісьменнікаў, прычым трэба сказаць, што прышлі яны без якой-бы там ні было арганізуючай ролі і дапамогі з боку праўлення ССП БССР.

Існаваўшы літаратурны кабінет пры ДOME пісьменніка, які павінен быў займацца кансультацыяй пачынаючых пісьменнікаў, справіцца са сваёй работай не мог. Работнікі літаратурнага кабінета былі малакваліфікаваныя і не маглі забяспечыць творчай дапамогай пачынаючаму пісьменніку. Саматужным спосабам гэтую работу праводзілі і рэдакцыі часопісу "Полымя рэвалюцыі" і газеты "Літаратура і мастацтва"; зусім не займалася і не займаецца справай падрыхтоўкі кадраў Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі.

У БССР сотні газет. На старонках гэтых газет друкуюць свае творы пачынаючыя пісьменнікі, і - не ў прыклад нашым цэнтральным газетам, - раённыя газеты гэтым робяць вялікую справу. Аднак, забяспечыць пачынаючага канкрэтнай творчай парадай і дапамогай многія рэдакцыі раённых газет не могуць. Праўленне ССП БССР павінна знайсці такія формы выяўлення і

выхавання літаратурных кадраў, каб былі створаны ўсе ўмовы для іх творчага і ідэйнага росту, уключаючы маладых аўтароў у актыўную работу Саюза савецкіх пісьменнікаў.

Праўленне павінна пераглядзець склад членаў саюза, - бяспрэчна, знойдуцца такія члены саюза, якіх можна вызваліць ад лішняй літаратурнай "нагрузкі" - прабывання ў пісьменніцкай арганізацыі, - і асвяжыць рады саюза новымі, маладымі, выявіўшыміся ўжо аўтарамі.

Рашаючай умовай росту літаратуры, яе мастацкага майстэрства, яе ідэйна-палітычнай насычанасці з'яўлялася і з'яўляецца шчыльная і непасрэдная сувязь літаратурнага руху з актуальнымі пытаннямі палітыкі партыі і савецкай улады, уключэнне пісьменнікаў у актыўную работу па сацыялістычнаму будаўніцтву, уважлівае і глыбокае вывучэнне канкрэтнай рэчаіснасці. Метад савецкай літаратуры - сацыялістычны рэалізм - забяспечвае кожнаму пісьменніку выключную мажлівасць выбару рознастайных форм і жанраў твора, праўленне шырокай творчай ініцыятывы.

Пытанні творчага росту нашай літаратуры - асноўныя пытанні работы праўлення ССП БССР. Спыніць у рабоце праўлення ССП БССР пракрыкупадмены арганізацыйна-гаспадарчымі пытаннямі асноўных пытанняў, што хвалюць кожнага савецкага пісьменніка, пытанню мастацкай творчасці, барацьбы за якасць мастацкага слова.

Набліжаецца XX гадавіна Вялікай Пролетарскай рэвалюцыі. Справа гонару кожнага пісьменніка спаткаць гэта ўсенароднае

свята, свята ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва, новымі высока-мастацкімі, палітычна насычанымі творамі.

Праўленне С. С. С. С. Р. павінна ўжо канкрэтна прыступаць да арганізацыі ўсіх неабходных умоў для пісьменніка, які працуе над новым творам, ствараць умовы для гэтай творчай актывізацыі ўсіх членаў саюза — беларускіх, яўрэйскіх, польскіх, літоўскіх пісьменнікаў. Паспех работы кожнага пісьменніка будзе залежаць ад творчай дапамогі калектыва.

Ствараючы новыя кнігі, разгортваючы творчую крытыку і самакрытыку, ідэйна-абрабляючыся, востра адточваючы пачуццё класавай пільнасці, змагаючыся з ворагамі народу, актыўна ўдзельнічаючы ў барацьбе за камунізм, савецкія пісьменнікі ўпэўненыя будучы ісці пад кіраванствам камуністычнай партыі па шляху барацьбы і росту, да новых буйных творчых перамог.

"ЛіМ", 1937, 23/IV, № 21 (292).